

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан факультету
 міжнародних відносин і права
Юрій МУДРИК
 Підпис: 1 Вересня 2025 р.
 Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Актуальні питання історії та культури України

Галузь знань А Освіта

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Середня освіта (українська мова і література, англійська мова та зарубіжна література)

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС; **Шифр дисципліни** – ОЗП.01

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл загальної підготовки)

Факультет – Міжнародних відносин і права

Кафедра – Міжнародної комунікації та політології

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин							Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Залік			Іспит	
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття						
Д	1	1	4	120	50	16				34	70			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми : «Середня освіта (українська мова і література, англійська мова та зарубіжна література)», за спеціальністю А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Робоча програма складена дот. іст. наук, професор Юрій ЗЕМСЬКИЙ
 Підпис(и) автора(ів) Науковий ступінь, вчене звання, Ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри Міжнародної комунікації та політології

Протокол від 29 серпня 2025 р. № 1 . Зав. кафедри Ольга ЗАСЛАВСЬКА
 Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин і права

Голова вченої ради факультету Юрій МУДРИК
 Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

2 ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Завідувач кафедри української філології, канд. філол. наук, доцент	Гуманітарно-педагогічний факультет		Анатолій ЯНЧИШИН
Гарант освітньо-професійної програми, канд. філол. наук, доцент	Гуманітарно-педагогічний факультет		Оксана ЮЩИШИНА
Декан	Гуманітарно-педагогічний факультет		Неля ПОДЛЕВСЬКА

3) Пояснювальна записка

Вивчення дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» є важливим курсом циклів соціальних та гуманітарних наук, який не лише надає студентам системні знання з історії формування української національної ідентичності, але й сприяє усвідомленню ними цінностей верховенства права й свободи людини, формування національної свідомості, державницької життєвої позиції та громадянської активності, вибудовує систему особистісних морально-етичних норм на засадах спадщини традиційних українських національно-культурних цінностей. Водночас, вивчення цієї дисципліни надаватиме здобувачу вищої освіти розуміння загальнонаукового принципу детермінізму, а також навчатиме умінням послуговуватися принципом історизму, який є одним із найважливіших загальнонаукових принципів пізнання дійсності. Принцип історизму формує у людини комплексне сприйняття подій, процесів та фактів у їхній послідовній наступності, із виокремленням причинно-наслідкових зв'язків поміж ними. А крім того, спонукає до аналітичного та критичного мислення, навчає не піддаватися фаталізму (сліпому сприйняттю усіх подій як наперед визначених та завчасно нібито кимось запрограмованих), а також не впадати у нігілізм (тобто у покірну байдужість через уявну буцімто неможливість будь-що змінити у цьому світі). А отже, вивчення названої дисципліни не лише надаватиме конкретні знання з рідної історії та культури, вона навчатиме студентів мислити науково.

Пререквізити – вихідна.

Кореквізити – ОЗП.06 Усна народна творчість, ОЗП.12.1 Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка), ОЗП.12.2 Основи патріотичної, психологічної та першої домедичної підготовки, ОФП.01 Історія зарубіжної літератури, ОФП.02 Історія української літератури.

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** зі зазначеної спеціальності та Освітньої програми, дисципліна сприяє розширенню і поглибленню:

компетентностей: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання у сфері середньої освіти (ІК); Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК01); Здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК02); Здатність до міжособистісної взаємодії (ЗК06); Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК09); Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК10); Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності, виявляти та вирішувати проблеми (ЗК14); Здатність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність (ЗК16); Здатність розвивати в учнів критичне мислення (ФК07).

програмних результатів навчання: Вільно спілкуватися державною мовою на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять за спеціальністю; аргументовано висловлювати власні думки державною мовою (ПРН02); Реалізовувати свої громадянські права і обов'язки, усвідомлювати та утверджувати цінності демократичного суспільства у професійній діяльності (ПРН04); Використовувати міжпредметні зв'язки, інтеграцію змісту різних освітніх галузей (ПРН10); Орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, перевіряти її достовірність, оперувати нею у професійній діяльності (ПРН16); Застосовувати різні підходи до розв'язання проблем, генерувати нові ідеї, демонструвати відкритість до ідей та рішень учасників освітнього процесу (ПРН36); Уміти характеризувати українську національну ідентичність та її ознаки; використовувати способи та методи психологічної саморегуляції й допомоги, засоби забезпечення безпеки/самобезпеки в умовах надзвичайних ситуацій, надавати домедичну допомогу (ПРН38).

Мета дисципліни – формування в здобувачів освіти розуміння історичних та культурних чинників, обумовлюючих визначальні риси самобутності української національної ідентичності. А також набуття знань щодо історії становлення традиційної української культури, в тому числі процесу нормотворення рідної літературної мови.

Предметом дисципліни є події, процеси, явища та чинники, що сприяли або перешкождали українському націогенезу та державобудівництву, з найдавніших часів і дотепер, у контексті загальноєвропейського культурно-цивілізаційного поступу; а також діяльність видатних представників української національної еліти, причетних до відстоювання та збереження наших традиційних національно-культурних цінностей.

Завдання дисципліни забезпечити оволодінням фактологічними знаннями щодо найбільш актуальних питань історії та культури українського народу, в контексті загального процесу боротьби чисельних поколінь українців за збереження власної національної ідентичності. А водночас, надання студентам усвідомлення органічної спорідненості поміж Українською та Загальноєвропейською ціннісно-світоглядними та суспільно-політичними системами організації життя.

Результати навчання. Здобувач освіти, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: аналізувати основні процеси, що відбувалися впродовж вітчизняного історичного поступу, зокрема вміти сформулювати засадничі ознаки традиційної національно-культурної ідентичності українців; пояснити важливість знання історії та плекання національної культури задля вільного розвитку українського народу; виділити факти найбільш суттєвих подій у справі здобуття державної незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України; класифікувати основні етапи на шляху українського державобудівництва; демонструвати повагу до морально-етичних та культурних цінностей рідного народу, з розумінням, водночас, тенденцій загальноєвропейського культурно-цивілізаційного поступу.

4) Структура залікових кредитів дисципліни

№ п/п	Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:		
		лекції	семінари	С.Р.С.
1.	Тема 1. Історія та культура як визначальні засади формування особистісної ідентичності людини	2	4	8
2.	Тема 2. Історія та культура княжої України-Руси	2	4	8
3.	Тема 3. Етногенез українського народу та формування засад національної ідентичності українців	2	4	9
4.	Тема 4. Українська (Козацька) держава XVII-XVIII ст. та Європейський модернізаційний процес	2	4	9
5	Тема 5. Україна XIX ст.: утвердження Європейської ідеології громадянського змісту	2	4	9
6	Тема 6. Україна періоду відродження національної державності початку XX ст.	2	4	9
7	Тема 7. Україна як плацдарм світової геополітики напередодні, у роки, та після Другої світової війни	2	4	9
8	Тема 8. Відродження та утвердження Української державної незалежності та суверенітету в протистоянні з російським неоімперіалізмом	2	6	9
Разом		16	34	70

5) Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	К-ть годин
1	Тема 1. Історія та культура як визначальні засади формування особистісної ідентичності людини Лекція 1 1. Історія та культура рідного народу, їхня виховна та світоглядно-формуєча роль в житті людини-особистості 2. Українська історія та культура – складові Європейського історико-культурного простору 3. Історія та культура давньої/докняжої України Літ.: 1-5	2
2	Тема 2. Історія та культура княжої України-Руси Лекція 2 1. Державотворча діяльність князів Руси-України, міжнародні зв'язки та розвиток	2

	культури; роль християнства у цьому процесі 2. Причини роздроблення України-Руси на удільні князівства. Перенесення центру державотворчого життя України на Західні землі 3. Галицько-Волинська держава – Королівство Руське, його значення в Європейській політиці і культурі XIII – XIV ст. Літ.: 2, 5-8	
3	Тема 3. Етногенез українського народу та формування засад національної ідентичності українців Лекція 3 1. Політичні та культурні особливості умов формування національної самобутності українців впродовж XIV – початку XVII ст., мова книжна та народна у цьому процесі 2. Національно-визвольна війна українського народу як прояв прагнення відродити власну Українську державу 3. Умови створення, фактори визнання та адміністративний устрій Української (Козацької) держави Літ.: 2, 5-8	2
4	Тема 4. Українська (Козацька) держава XVII-XVIII ст. та Європейський модернізаційний процес Лекція 4 1. Державницькі та помилкові рішення в політиці гетьманів України – наступників Б. Хмельницького 2. Причини та наслідки спроби гетьмана І. Мазепи розірвати союз із Московією. Мазепинське бароко 3. Заходи із поступальної ліквідації імперією усіх автономних прав України та наслідки завершення козацького періоду історії України Літ.: 2, 5-8	2
5	Тема 5. Україна XIX ст.: утвердження Європейської ідеології громадянського змісту Лекція 5 1. Зміст явища українського національно-духовного відродження та утвердження ідей громадянських відносин в суспільстві. Роль Тараса Шевченка у цьому процесі 2. Чинники та наслідки формування української літературної мови сучасного зразка в контексті Валуєвського циркуляра та Емського указу 3. Спільне та відмінне у процесах національного відродження Наддніпрянської України та Галичини. Політизація громадського життя в Україні на межі XIX – XX ст. Літ.: 1-5, 9, 10	2
6	Тема 6. Україна періоду відродження національної державності початку XX ст. Лекція 6 1. України в умовах розвалу останніх Європейських імперій. Здобутки та прорахунки державотворчих зусиль Центральної Ради та Гетьманату П. Скоропадського 2. Внутрішньополітичні та зовнішні причини поразки УНР періоду Директорії в боротьбі з більшовицькою росією та поразки ЗУНР проти Другої Речі Посполитої 3. Успіхи відродження української національної культури та освіти в умовах політики 20-х років та їхнє нищення в період сталінізму 30-х років Літ.: 1-5, 9, 10	2
7	Тема 7. Україна як плацдарм світової геополітики напередодні, у роки, та після Другої світової війни Лекція 7 1. Державотворчі зусилля та національно-культурні досягнення українців Західних земель під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини у 1920–1930-х рр. Пакт Молотова – Ріббентропа 2. Проблемні питання вивчення Другої світової війни та причини ідеологічної боротьби сучасної росії з країнами Заходу щодо трактування її подій 3. Сталінська та постсталінська моделі розвитку СРСР. Інструменти формування радянською ідеологією людей нового типу – “будівників комунізму” Літ.: 2, 3, 9, 10	2

8	Тема 8. Відродження та утвердження Української державної незалежності та суверенітету в протистоянні з російським неоімперіалізмом Лекція 8 1. Причини впровадження політики “Перебудови” й “Гласності” М. Горбачовим та її наслідки 2. Чинники посилення громадянської активності українців, створення «Народного руху України» та обставини прийняття Акту проголошення Незалежності України 3. Історична вага Революції Гідності в процесі українського націогенезу. Сучасна Україна поміж Заходом та Сходом – безальтернативність приєднання до Євросоюзу та прагнення Євroatлантичної інтеграції Літ.: 2, 3, 9, 10	2
	Разом за семестр	16

5.2 Зміст семінарських занять

№ п/п	Тема та зміст семінарських занять	К-ть годин
1	Тема 1. Історія та культура як визначальні засади формування особистісної ідентичності людини Семінарське заняття 1 1. Понятійні дефініції історії та культури 2. Історія України та історіографічний процес в Україні 3. Національні культурні надбання як середовище формування національної ідентичності особистості Літ.: 1-5 Семінарське заняття 2 1. Українська історія та культура – складові Європейського історико-культурного простору 2. Історія та культура давньої/докняжої України 3. Спадкоємність давніх вірувань та традицій в сучасній культурі українців Літ.: 1-5	4
3	Тема 2. Історія та культура княжої України-Руси Семінарське заняття 3 1. Держава в житті народу: її важливість, чинники створення та функції існування 2. Державотворча діяльність князів Руси-України, міжнародні зв'язки та розвиток культури; роль християнства у цьому процесі 3. Причини роздроблення України-Руси на удільні князівства, монгольське завоювання та його наслідки Літ.: 2, 5-8 Семінарське заняття 4 1. Перенесення центру державотворчого життя України на Західні землі; історична вага діяльності князя-короля Данила Романовича 2. Галицько-Волинська держава – Королівство Руське, його значення в Європейській політиці і культурі XIII – XIV ст. 3. Причини та наслідки втрати українцями власної державності й умови перебування у складі Великого Князівства Литовського та Королівства Польського Літ.: 2, 5-8	4
5	Тема 3. Етногенез українського народу та формування засад національної ідентичності українців Семінарське заняття 5 1. Політичні та культурні особливості умов формування національної самобутності українців впродовж XIV – початку XVII ст. 2. Мова книжна та народна як центральні складники творення національної культури українців та європейських народів ранньомодерного часу 3. Феномен українського козацтва як вияв засадничих прикмет національного характеру українців Літ.: 2, 5-8	4

6	Семінарське заняття 6 1. Україна в умовах політичного устрою та культурних особливостей Речі Посполитої 2. Причини та хід Національно-визвольної війни українського народу як прояв прагнення відродити власну Українську державу 3. Причини невиправданих сподівань підписання Б. Хмельницьким союзу з Московським царством Літ.: 2, 5-8	
7	Тема 4. Українська (Козацька) держава XVII-XVIII ст. та Європейський модернізаційний процес Семінарське заняття 7 1. Елементи демократизму Української держави – виборна політична система, полково-сотенний устрій, вільні економічні порядки 2. Різноманіття політики гетьманів–наступників Б. Хмельницького в боротьбі за державність 3. Подібність Українського та Європейського політичного й культурного життя XVII-XVIII ст. Літ.: 2, 5-8	4
8	Семінарське заняття 8 1. Причини та наслідки спроби гетьмана І. Мазепи розірвати союз із Московією 2. Українське бароко як прояв національної філософії вільнолюбства 3. Заходи із поступальної ліквідації Москвою усіх автономних прав України та наслідки завершення козацького періоду історії України Літ.: 2, 5-8	
9	Тема 5. Україна XIX ст.: утвердження Європейської ідеології громадянського змісту Семінарське заняття 9 1. . Зміст процесу національно-духовного відродження та утвердження ідей громадянських відносин в суспільстві 2. Проблема національного “будительства” народу та роль Тараса Шевченка у цьому процесі 3. Чинники та наслідки формування української літературної мови сучасного зразка в контексті Валуєвського циркуляра та Емського указу Літ.: 1-5, 9, 10	4
10	Семінарське заняття 10 1. Спільне та відмінне у процесах національного відродження Наддніпрянської України та Галичини 2. Національно-культурні досягнення українців в умовах перешкод та обмежень імперсько-колоніальної політики росіян та австрійців 3. Політизація громадського життя в Україні наприкінці XIX – початку XX ст. та Європейські впливи у цьому процесі Літ.: 1-5, 9, 10	
11	Тема 6. Україна періоду відродження національної державності початку XX ст. Семінарське заняття 11 1. Політичне відродження України в умовах розвалу останніх Європейських імперій у ході Першої світової війни 2. Здобутки та прорахунки державотворчих зусиль Центральної Ради та Гетьманату П. Скоропадського 3. Внутрішньополітичні та зовнішні причини поразки УНР періоду Директорії в боротьбі з більшовицькою Росією та поразки ЗУНР проти Другої Речі Посполитої Літ.: 1-5, 9, 10 Семінарське заняття 12 1. Політика НЕПу та “коренізації” як вимушена необхідність для росіян приборкати антибільшовицькі настрої українців й утвердити радянську владу 2. Успіхи відродження української національної культури та освіти в умовах короткого періоду лібералізму в радянській політиці 20-х років 3. Індустріалізація, колективізація, Голодомор, політичні репресії як інструменти	4

	побудови тоталітарної системи сталінізму Літ.: 1-5, 9, 10	
13	Тема 7. Україна як плацдарм світової геополітики напередодні, у роки, та після Другої світової війни Семінарське заняття 13 1. Державотворчі та національно-культурні досягнення українців Західних земель під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини у 1920–1930-х рр. 2. Україна в умовах розв’язання та перебігу подій Другої світової війни 3. Проблемні питання вивчення Другої світової війни та причини ідеологічної боротьби сучасної росії з країнами Заходу щодо трактування її подій Літ.: 2, 3, 9, 10	4
14	Семінарське заняття 14 1. Сталінська та постсталінська моделі розвитку СРСР 2. «Хрущовська відлига», «шестидесятники», дисидентський рух – зростання ваги національної політики та культури в пізньому СРСР 3. Інструменти формування радянською ідеологією людей нового типу – “будівників комунізму” та причини невдачі цього проєкту Літ.: 2, 3, 9, 10	
15	Тема 8. Відродження та утвердження Української державної незалежності та суверенітету в протистоянні з російським неоімперіалізмом Семінарське заняття 15 1. Причини впровадження політики “Перебудови” й “Гласності” М. Горбачовим та її наслідки 2. Чинники посилення громадянської активності українців, створення «Народного руху України» та обставини прийняття Акту проголошення Незалежності України 3. Культурні, соціальні та політичні трансформації в житті українців останніх десятиліть ХХ ст. Літ.: 2, 3, 9, 10	6
16	Семінарське заняття 16 1. Культурно-освітня та інформаційна складові в процесі поступального зростання національної свідомості й громадянської активності українців впродовж 2000-х рр. 2. Історична вага Революції Гідності в процесі українського націогенезу й утвердження верховенства права, демократії та свобод людини і громадянина в Україні 3. Світоглядно-цивілізаційні причини та політично-кон’юнктурні підстави розв’язання російської агресії проти України Літ.: 2, 3, 9, 10	
17	Семінарське заняття 17 1. Успіхи та прорахунки українських еліт в процесі державобудівництва наприкінці ХХ – перших десятиліттях ХХІ ст. 2. Чинник неоімперських амбіцій сучасної рф в політичному та культурному житті України 3. Сучасна Україна поміж Заходом та Сходом – безальтернативність приєднання до Євросоюзу та прагнення Євroatлантичної інтеграції Літ.: 2, 3, 9, 10	
	Разом за семестр	34

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до семінарських занять, виконанні індивідуальних завдань, тестування з теоретичного матеріалу тощо. До послуг студентів сторінка навчальної дисципліни у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни та необхідні документи з її навчально-методичного забезпечення.

Зміст самостійної роботи студентів

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-ть годин
1	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 1. Підготовка до семінарського заняття № 1	4
2	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 1. Підготовка до семінарського заняття № 2	4
3	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 2. Підготовка до семінарського заняття № 3	4
4	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 2. Підготовка до семінарського заняття № 4.	4
5	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 3. Підготовка до семінарського заняття № 5	4
6	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 3. Підготовка до семінарського заняття № 6.	4
7	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 4. Підготовка до семінарського заняття № 7. Підготовка до контрольної роботи	4
8	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 4. Підготовка до семінарського заняття № 8. Підготовка до контрольної роботи	4
9	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 5. Підготовка до семінарського заняття № 9.	4
10	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 5. Підготовка до семінарського заняття № 10. Робота над ІДЗ	4
11	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 6. Підготовка до семінарського заняття № 11. Робота над ІДЗ	4
12	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 6. Підготовка до семінарського заняття № 12. Робота над ІДЗ	4
13	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 7. Підготовка до семінарського заняття № 13. Робота над ІДЗ	4
14	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 7. Підготовка до семінарського заняття № 14. Оформлення та здача ІДЗ	5
15	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 8. Підготовка до семінарського заняття № 15. Підготовка до контрольної роботи	4
16	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 8. Підготовка до семінарського заняття № 16. Підготовка до контрольної роботи	4
17	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми 8. Підготовка до семінарського заняття № 17. Підготовка до контрольної роботи	5
	Разом за семестр	70

На самостійне опрацювання студентів виносяться визначені у методичних рекомендаціях до семінарських занять та самостійної роботи питання з кожної теми. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

Вимоги до виконання індивідуального домашнього завдання викладені в Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни.

6) Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій та методів навчання, зокрема: методи навчання за джерелом передачі і сприймання інформації (словесні (пояснення, дискусія, консультування), практичні (інструктування, розмірковування над ситуаційними задачами), наочні (демонстрування, ілюстрування, спостереження); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації; за рівнем самостійності пізнавальної діяльності (методи проблемного викладу, частково пошукові, дослідницькі); методи стимулювання і мотивації учіння, інтерактивні; метод аналізу конкретних ситуацій (case-study) з використанням технологій візуалізації, інформаційно-комунікаційних та технології дистанційного навчання (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, Модульне середовище для навчання тощо).

7) Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час семінарських занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу.

При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу;
- оцінювання результатів роботи на семінарських заняттях (участь у обговоренні ситуацій, самостійні роботи);
- оцінювання результатів виконання індивідуального домашнього завдання.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати поточного контролю, котрі узагальнюються інформаційною системою Електронний університет автоматично.

8) Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до семінарських занять (вивчення теоретичного матеріалу з теми, активно працювати на занятті, брати участь у дискусіях щодо прийнятих рішень при виконанні здобувачами ситуативних задач тощо).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися порядку виконання усіх видів робіт, передбачених Робочою програмою навчальної дисципліни, у встановлені терміни. Пропущене семінарське заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами опитування під час семінарських занять, тестування й виконання індивідуального домашнього завдання (ІДЗ). Виконання індивідуального завдання завершується його здачею на перевірку у терміни, встановлені графіком самостійної роботи. У якості ІДЗ здобувач може підготувати реферат, або тези доповіді на конференцію, або наукову статтю за однією з тем навчальної дисципліни, при дотриманні узгоджених з викладачем термінів виконання.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат, використання штучного інтелекту (без вірного цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені Робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, які сприяють формуванню компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених Робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

9) Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При

поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених Робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в Електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених її Робочою програмою, здобувачі освіти з навчальної дисципліни можуть набрати від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів

Аудиторна робота					Контрольні заходи		Самостійна робота	Семестровий контроль
Семінарські заняття №:					Тестовий контроль		Реферат (ІДЗ)	Залік
1, 2	3, 4	5	6	7, 8	Т 1-5	Т 6-10		
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)								
6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	9-15	9-15		За рейтингом
30-50					18-30		12-20	60-100

Примітка: *ІДЗ – індивідуальне домашнє завдання; Т* – тема навчальної дисципліни;

**За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Оцінювання на семінарських заняттях

Оцінка, яка виставляється за семінарське заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати думку під час дискусійного обговорення проблем, що розглядаються; результати самостійних робіт.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення завдань, аналізувати їх на помилки та виправляти їх, шукати взаємозв'язки між формами. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з

	вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

ІДЗ здобувача вищої освіти оцінюється аналогічно з використанням вищенаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (мінімальний позитивний бал – 12 балів, максимальний – 20 балів). При підготовці тез доповідей на конференцію, або написання статті у якості ІДЗ – здобувач вищої освіти отримує максимальний бал (20) за його виконання.

Оцінювання результатів тестового контролю

Кожна з двох Контрольних робіт, передбачених Робочою програмою відбувається у тестовій формі й складається із 15 тестових завдань. Максимальна сума балів, яку може набрати студент за результатами одного тестування, складає 15.

Відповідно до таблиці структурування видів робіт за тестовий контроль здобувач залежно від кількості правильних відповідей може отримати від 9 до 15 балів:

Кількість правильних відповідей	0-8	9	10	11	12	13	14	15
Відсоток правильних відповідей	0-59	60	66	73	80	87	93	100
Кількість отриманих балів	0	9	10	11	12	13	14	15

На тестування відводиться 15 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова сума балів визначає оцінку за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до Електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС у наведеній нижче таблиці.

При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до Таблиці Співвідношення.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

10) Питання для самоконтролю результатів навчання

- Історія та культура як визначальні основи формування особистісної ідентичності людини
- Базові складові формування норм літературної мови
- Геополітична вага існування сучасної Української держави, в контексті протиріч існуючих в сучасному Європейському просторі
- Держава Київська Русь (IX – XI ст.), державотворча та культуротворча діяльність князів
- Причини роздроблення держави Русь. Поняття “вотчина”. Монгольське нашествя
- Процес виникнення та утвердження Галицько-Волинської держави. Князь Данило Романович.
- Галицько-Волинська держава періоду розквіту. Наступники короля Данила Романовича. Значення Галицько-Волинської держави в історії України.
- Причини та умови підписання Люблінської унії, її вплив на соціальне, духовне та економічне життя України
- Мотиви прийняття і наслідки Берестейської церковної унії. Братства. Роль православної церкви в національно-культурному житті українців
- Українське козацтво, наукові теорії щодо проблеми походження та часу виникнення. Імена перших організаторів козацтва. Роль козацтва в процесах Українського державотворення
- Запорозька Січ з часу виникнення до середини XVII ст.: внутрішній устрій, побут, військові походи. Діяльність перших кошових
- Три статуси козацтва, їх порівняльна характеристика. Зростання ролі козацтва в політичному та суспільному житті України з початку XVII ст. Народно-козацькі повстання
- Гетьман П. Сагайдачний як організатор козацької єдності. Його опікування українською культурою, православною церквою та школою
- Передумови та причини початку Національно-визвольної війни українського народу. Дипломатичні дії Б. Хмельницького в пошуках союзників
- Початок та перші результати військових дій в ході Національно-визвольної війни. Зборівський договір, як акт відновлення Української державності
- Військові та дипломатичні дії Козацького уряду в ході Національно-визвольної війни протягом 1649 – 1653 років. Білоцерківський договір
- Гетьман Б. Хмельницький, його державотворча діяльність, дипломатичні здібності та військова майстерність. Роль Б. Хмельницького в історії України
- Союз з Московським царством, умови підписання та розбіжності в його трактуванні учасниками договору. Оцінка українсько-московських домовленостей в історіографії

19. Перші наслідки союзного договору з Московським царством. “Потоп” Польщі та Віленське перемир’я. Зовнішня політика Б. Хмельницького у 1655 – 1657 роках
20. Державотворча діяльність гетьмана І. Виговського, внутрішня та зовнішня політика. Гадяцький договір. Бій під Конотопом
21. Гетьманування Ю. Хмельницького. Умови Переяславського договору 1659 р., їх порівняння з умовами договору 1654 р. Відновлення Гадяцьких домовленостей
22. Історія поділу України на Ліву- та Правобережну. Політичні портрети І. Брюховецького та П. Тетері. Андрусівське перемир’я
23. Державотворча діяльність гетьмана П. Дорошенка, успіхи та невдачі його політики. Турецьке владарювання на Поділлі
24. Державотворча діяльність гетьманів Д. Многогрішного та І. Самойловича, подібне та відмінне в їхній політиці, відносини з Москвою
25. Державотворча діяльність гетьмана І. Мазепи, його меценатська діяльність. Мазепинське бароко
26. Причини та наслідки спроби І. Мазепи розірвати союз з Московським царством: Батурин, Запорожжя, Полтава
27. Вимушена еміграція козаків за кордон початку XVIII ст. Державотворча діяльність гетьмана П. Орлика та його Конституція
28. Політика наступників Петра І щодо України. Державотворча діяльність гетьманів П. Полуботка та Д. Апостола. Малоросійська Колегія та Правління Гетьманського уряду
29. Останній гетьман України граф К. Розумовський. Повна ліквідація всіх автономних прав України
30. Доля Запорозького козацтва у XVIII ст. Особливості порядків у Новій Січі та причини її ліквідації. Задунайське та Бузьке козацтво
31. Становище українських земель в складі Речі Посполитої наприкінці XVII та впродовж XVIII ст. Визвольна боротьба українців: опришки, гайдамаки, Коліївщина
32. Поділи Речі Посполитої та російсько-турецькі війни наприкінці XVIII ст., їх значення в історії України
33. Особливості суспільно-політичного і культурного життя в Наддніпрянській Україні у XIX ст. Реформи в Російській імперії Олександра II. Валувський циркуляр та Емський указ
34. Початок українського національно-духовного відродження, його зміст та діячі. Зародження модерної літературної мови. Харківський університет
35. Кирило-Мефодіївське товариство: мета діяльності та засоби її реалізації. Програмні документи
36. “Балагульство”, “хлопоманство” та громадський рух в Україні, як прояви націоконсолідуючої діяльності. Наукова та культурницька робота української національної еліти у другій половині XIX ст.
37. Революція 1905 – 1907 років: причини виникнення та хід подій в Україні. Маніфест 17 жовтня та реалізація наданих ним свобод
38. Досягнення революції 1905 – 1907 років в Україні. Контрреволюційна реакція. Чорносотенці
39. Особливості життя українців в роки Першої світової війни. Активізація політичної діяльності в Галичині. Січовий рух
40. Утворення Центральної Ради. Боротьба за автономію України. I та II Універсали. Відносини з Тимчасовим урядом
41. III Універсал Центральної Ради. Проголошення УНР. Умови створення радянського уряду України. Війна з радянською Росією
42. IV Універсал Центральної Ради. Проголошення незалежності УНР. Брестський мир. Повернення і падіння Центральної Ради
43. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського: досягнення та прорахунки у внутрішній та зовнішній політиці
44. Директорія, мотиви створення та діяльність: політична, військова, дипломатична, культурна. Причини поразок
45. ЗУНР: умови створення, боротьба за утвердження, причини поразки. Акт Злуки. Рішення Вищої Версальської конференції щодо України
46. Утвердження радянської влади в Україні та її політика. Голод 1921 – 1922 років
47. Причини переходу до НЕПу та політики “коренізації”. Наслідки створення СРСР
48. Партійна та національно-культурна політика в Україні у 1920-х роках, її діячі та досягнення
49. Причини та методи боротьби з національно-культурними досягненнями в Україні у 1930-х роках. Політичні процеси та їх жертви
50. Політика колективізації в Україні: мета та засоби. Голодомор 1932 – 1933 років
51. Сталінський політичний терор в Україні. Репресії 1930-х рр.

52. Становище українців у 1920 – 1930-х роках в складі Польщі. “Осадництво”, “пацифікація”. Український політичний рух. Створення ОУН, її лідери
53. Українці під владою Румунії та Чехословаччини між I й II світовими війнами. Історична драма Карпатської України
54. Об’єднання українських земель у 1939 – 1940 роках: обставини та наслідки. Радянсько-німецька дипломатія напередодні Другої світової війни
55. Україна в умовах розв’язання Другої світової війни. Початок військових дій в Україні: стратегічні помилки та волюнтаризм командування
56. Воєнні дії в Україні у 1941 – 1942 роках. Спроба ОУН проголосити українську державність
57. Німецький окупаційний режим. Український рух опору. УПА. Радянські партизани
58. Розгортання бойових дій у 1943 – 1944 роках з визволення України. Замовчування та викривлення правди про війну в радянській історіографії
59. Становище та відбудова народного господарства України в повоєнні роки. Особливості розвитку західноукраїнських областей. Голод 1946 – 1947 років
60. Радянізація західноукраїнських областей в повоєнний період. Боротьба влади з ОУН та УПА
61. Десталінізація. Внутрішня та зовнішня політика М. Хрущова, спроби реформ. Диспропорції розвитку галузей народного господарства України у 1950 – 1960-х роках
62. Економічний та політичний розвиток України у 1960 – 1980-х роках. Зростання кризових явищ. “Шестидесятники” та дисиденти, їхня націотворча діяльність
63. Політика “перебудови”: декларовані та реальні зміни
64. Україна – самостійна держава: проблеми та здобутки розвитку. Відносини з іншими державами
65. Причини агресії РФ щодо України, з огляду на проблему Українського державотворення

11) Навчально-методичне забезпечення

1. Українське державотворення та європейські цінності : методичні рекомендації до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Ю. С. Земський. Хмельницький : ХНУ, 2023. 47 с.
2. Модульне середовище для навчання MOODLE. URL: <https://msn.khmnmu.km.ua>.
3. Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnmu.km.ua/asp/php_f/p1age_lib.php.

12) Матеріально-технічне та програмне забезпечення дисципліни (за потреби)

Інформаційна та комп’ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій, проєктор. Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного прикладного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.

13). Рекомендована література:

Основна

1. Лазарович Микола. Історія та культура України: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 731 с.
2. Косяк С. М. Історія та культура України: курс лекцій. Навчальний посібник. Черкаси, 2024. 202 с.
3. Романюк Н. Й., Махорін Г. Л., Суліменко О. Г., Марченко С. Д. Історія та культура України: навчальний посібник. Житомир: ПНУ, 2023. 211 с.
4. Історія та культура України: навчально методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. редакц. В. С. Бліхера. Львів: ПП «Арал», 2018. 480 с.
5. Земський Ю. С. Зародження українського модерного націотворення. Городок : Бедрихів край, 2018. 256 с.

Додаткова

6. Герасимов Т. Ю., Пономаренко А. Б., Сідлецька Т. І. Історія та культура України. Частина I: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2025. 207 с.
7. Передерій І. Г., Тєвікова О. В., Нарядько А. В. Історія української літератури: навч. посібн. для студентів усіх напрямків підготовки денної та заочної форм навчання. Полтава, 2015. 274 с.
8. Олійник М. Історія України : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. 3-тє вид., вип. та доп. / М. Олійник, І. Ткачук. Львів : Новий світ-2000, 2007. 264 с.
9. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. : навч. посіб. / Н. Яковенко. Київ : Генеза, 1997. 312 с.

10. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст. : навч. посіб. / Я. Грицак. Київ : Генеза, 1996. 360 с.
11. Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний Київ: Либідь, 1995. 580 с.

14) Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання MOODLE. URL: <https://msn.khmnu.km.ua>.
2. Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.km.ua/asp/php_f/p1age_lib.php
3. Репозитарій ХНУ. URL: <http://elar.khmnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.
4. Інформаційні ресурси Бібліотеки ім. В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
5. Український історичний портал. URL: <http://historians.in.ua/>
6. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua> <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya>
7. Вільна онлайн бібліотека україномовної літератури. URL: <https://chtyvo.org.ua>
8. Вісник УНІАН. URL: <http://unian.net/ukr/products/95/>